

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ ВІНОГРАДАРСТВА І ВІНОРОБСТВА ІМЕНІ В. Є. ТАЇРОВА»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ННЦ

ІВіВ ім. В.Є. Таїрова

НААНУ України

І.А. Ковальова

07 2020

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОСВІТНЬО-НАУКОВУ ПРОГРАМУ ПІДГОТОВКИ
ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ НАУКОВОМУ ЦЕНТРІ
«ІНСТИТУТ ВІНОГРАДАРСТВА І ВІНОРОБСТВА
ІМЕНІ В.Є. ТАЇРОВА»**

УХВАЛЕНО

Вчена рада ННЦ ІВіВ ім. В.Є. Таїрова

Протокол № 9 від 21 07 2020 року

смт. Таїрове – 2020

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії в Національному науковому центрі «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» (далі – Положення) і визначає систему розробки, затвердження, реалізації, моніторингу та перегляду освітньо-наукових програм в Національному науковому центрі «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» (далі – Інститут). Положення розроблено згідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII зі змінами, та призначено для організації освітньої діяльності, а саме для науково-педагогічних працівників Інституту, аспірантів, роботодавців та інших зацікавлених сторін. Положення ґрунтується на засадах постанов Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» зі змінами КМ № 347 від 10.05.2018; постанова КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.), Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти.

Освітньо-наукова програма використовується під час:

- акредитації освітньо-наукової програми, інспектування освітньої діяльності за спеціальністю;
- розробки навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик;
- розробки засобів діагностики якості вищої освіти;
- формування програм навчальних дисциплін, практик, змісту індивідуальних завдань;
- атестації здобувачів освіти.

Основні терміни Положення та їх визначення

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі/закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічний ступінь – освітня кваліфікація, що присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти за результатами успішного виконання освітньої програми з вищої освіти (ступінь доктора філософії).

Акредитація – оцінювання освітньо-наукової програми та/або освітньої діяльності Інституту за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання.

Атестація – встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Галузь знань– основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Гарант освітньої програми– керівник робочої проектної групи з розроблення, реалізації, моніторингу та перегляду освітньої програми.

Екзамен– форма перевірки, яка проводиться з метою оцінки знань аспірантів з навчальних дисциплін, їхнього вміння творчо використовувати набуті знання для вирішення практичних завдань професійного спрямування.

Залік – форма перевірки успішності виконання лабораторних і практичних робіт, засвоєння аспірантами навчального матеріалу з окремих частин навчальних дисциплін.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС)– система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

ЄДЕБО– Єдина державна електронна база з питань освіти. Забезпечення якості освіти – сукупність процедур, що застосовуються на інституційному (внутрішньому) та національному і міжнародному (зовнішньому) рівнях для якісної реалізації освітніх програм і присудження кваліфікацій.

Здобувачі вищої освіти– особи, які навчаються в Інституті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації. Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу наукову діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти:

Інтегральна компетентність– узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентності рівня щодо навчання та/або професійної діяльності;

Загальні компетентності– універсальні компетентності, що не залежать від предметної галузі, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку;

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності– компетентності, що залежать від предметної галузі, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.

Компетенція – надані особі повноваження для виконання покладених на неї завдань і обов'язків певної професії (заняття, роботи). Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни – навчально-методичний документ, складниками якого є навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи, питання, задачі, завдання для поточного та підсумкового контролю знань і умінь аспірантів, моніторингу набутих знань і умінь з

навчальної дисципліни.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі кредит ЄКТС)– одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Лицензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187.

Робоча навчальна програма дисципліни – навчально-методичний документ, складовими частинами якого є опис навчальної дисципліни, заплановані результати навчання, програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни, теми практичних, лабораторних занять, завдання для самостійної роботи, індивідуальні завдання, методи контролю, схема нарахування балів, рекомендована література (базова, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті.

Національна рамка кваліфікацій (НРК)– системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341.

Освітній компонент – змістовна навчальна складова освітньої програми як автономний, офіційно структурований навчальний досвід, що повинен мати послідовний чіткий набір результатів навчання, визначені види навчальної діяльності згідно з часом, виділеним в рамках освітньої програми, та відповідні критерії оцінювання.

Освітній процес– інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у науковій установі через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Освітня діяльність– діяльність наукової установи, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова, освітньо-творча)– система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Профіль програми– документ європейського зразку, створений для представлення в усталеній формі основної інформації про освітньо-наукову програму. Дозволяє точно позиціонувати програму серед інших, співвіднести з тематикою наукових досліджень, чим полегшити її розуміння всіма основними зацікавленими особами (стейкхолдерами): аспірантами, роботодавцями, дослідниками, викладачами, агенцією забезпечення якості тощо. Визначає предметну область, до якої належить дана освітньо-наукова програма, її освітній

рівень та специфічні особливості даної програми, які відрізняють її від інших подібних програм.

Результати навчання– сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Програмні результати навчання за освітньою програмою відображаються в профілю освітньої програми; результати навчання за освітніми компонентами професійної програми відображаються в навчальних програмах дисциплін, практик та інших компонентів освітньої програми.

Спеціальність– складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка.

Спеціалізація– складова спеціальності, що визначається Інститутом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої освіти.

Стандарт вищої освіти– сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів / закладів вищої освіти (наукових установ).

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Уміння – здатність застосовувати знання та розуміння для виконання завдань і розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) і практичні на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів.

Фахові (предметно-специфічні) компетентності– компетентності, які безпосередньо визначають специфіку (галузі знань/предметної області/спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію здобувача, забезпечують індивідуальність кожній освітній програмі.

Якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших

компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Якість вищої освіти є ключовим поняттям Болонського процесу. З метою її забезпечення розроблено Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.), Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2005 р.), утворено Європейську асоціацію забезпечення якості вищої освіти (2004 р.) та Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти.

Ступені вищої освіти науково-освітнього рівня:

Доктор філософії – освітній водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою ЗВО або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді. Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі. Особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці, за умови успішного виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки.

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів ЄКТС;

Доктор наук – другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Рівні вищої освіти – складові в ієрархічній структурній класифікації вищої освіти, запропонованій у рамках Болонського процесу. Третій (освітньо-науковий) рівень – відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; науковий рівень – відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системотворних знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове

значення.

Якість вищої освіти– рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Якість освітньої діяльності– рівень організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

II. КЛАСИФІКАЦІЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ ТА ЇЇ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Спрямованість освітньо-наукової програми. У рамках однієї спеціальності Інститут реалізує одну освітньо-наукову програму (далі - ОНП) підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 203 «Садівництво та виноградарство», яка представляє єдиний комплекс освітніх компонентів за напрямком – виноградарство. Гарантом освітньо-наукової програми є перший заступник директора Інституту. До складу ОНП входить навчальний план, а також графік навчального процесу з урахуванням особливостей форм навчання. Навчання за ОНП проводиться за денною та/або заочною формами. У разі організації різних форм навчання структура, обсяг, зміст і результати ОНП за певним рівнем вищої освіти не мають різнитися. Прийняття або зміна стандарту освітньої діяльності є підставою для розроблення нової ОНП або перегляду існуючої.

Стандарти вищої освіти. Стандарти вищої освіти встановлюють такі вимоги до освітньо-наукової програми:

- обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- перелік компетентностей здобувача;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Документальне забезпечення освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма, має наступну структуру:

- профіль освітньо-наукової програми;
- перелік освітніх компонентів ОНП;
- структурно-логічна схема вивчення освітніх компонентів;
- форми атестації здобувачів освіти
- матриця відповідності програмних компетентностей програмним

результатам навчання освітньо-наукової програми;

- матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам освітньо-наукової програми,
- навчальний план;
- робочі програми навчальних дисциплін;
- навчально-методичні комплекси дисциплін;
- програми практик;
- документи і матеріали, що регулюють зміст і реалізацію освітнього процесу;

Характеристика складових освітньо-наукової програми

Профіль програми. Профіль ОП визначає характерні риси освітньої програми, місце освітньої програми в освітньому просторі, співвідношення її з тематикою наукових досліджень з метою полегшення її розуміння зацікавленими сторонами: вступниками, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками, професіоналами, керівниками вищих навчальних закладів (наукових установ), агенціями забезпечення якості, органами ліцензування та акредитації тощо.

Профіль програми включає такі елементи:

- титульний аркуш;
- передмова: розробники програми; затвердження програми Вченою радою університету; інформація про врахування пропозицій зацікавлених сторін;
- загальна характеристика: повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу; рівень вищої освіти; ступінь, що присвоюється; назва галузі знань; назва спеціальності; офіційна назва програми; орієнтація програми; тип диплома та обсяг програми; опис предметної сфери; основний фокус програми та спеціалізації; форми навчання; кваліфікація освітня, що присвоюється; кваліфікація в дипломі; особливості та відмінності; акредитація; цикл/рівень; передумови; мова(и) викладання;
- мета освітньої програми;
- працевлаштування та академічні права: придатність до працевлаштування; подальше навчання;
- навчальне середовище: викладання та навчання; оцінювання;
- атестація здобувачів вищої освіти: форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності);
- програмні компетентності: інтегральна, загальні, спеціальні (фахові);
- програмні результати навчання: когнітивна сфера; афективна сфера; психомоторна сфера;
- ресурсне забезпечення реалізації програми: характеристика кадрового забезпечення; характеристика матеріально-технічного забезпечення; характеристика навчально-методичного забезпечення; характеристика інформаційного забезпечення; - основні компоненти освітньої програми;
- академічна мобільність: національна кредитна мобільність; міжнародна кредитна мобільність; навчання іноземних здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої

освіти: принципи та процедури забезпечення якості освіти; моніторинг та періодичний перегляд освітньої програми; публічність інформації про освітню програму; запобігання та виявлення академічного плагіату;

- вимоги професійних стандартів (у разі їхньої наявності - повна назва професійного стандарту).

Перелік освітніх компонентів ОП відображає розподіл на окремі освітні компоненти та логічну послідовність їх вивчення, які можуть складатися з одного або кількох модулів, інших типів складових навчального курсу, навчальної та виробничої практики, дослідницьких проектів, лабораторних робіт та інших відповідних навчальних заходів.

Матриці відповідності. Матриця відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання освітньої програми є відображенням структурно-логічних зв'язків між програмними компетентностями і запланованими програмними результатами навчання. Матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам освітньої програми є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом освітньої програми (результатами її освітніх компонентів) і запланованими програмними компетентностями.

5.4. Навчальний план. Навчальний план є нормативним документом, який визначає зміст навчання та регламентує організацію освітнього процесу за освітньою програмою. Навчальний план визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю здобувачів вищої освіти. У навчальному плані виділяють обсяг роботи здобувачів вищої освіти у взаємодії з викладачем (за видами навчальних занять) та самостійної роботи здобувачів вищої освіти в академічних годинах. Для кожної дисципліни (модуля) і практики вказують форму поточного і підсумкового контролю.

5.5. Навчально-методичне забезпечення ОП. Навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін складається з навчально-методичних комплексів дисциплін, у т. ч. робочих програм навчальних дисциплін, програм навчальних практик, електронних навчальних курсів, підручників та навчальних посібників. Програма атестації здобувачів вищої освіти розкриває зміст і форми організації всіх видів підсумкових комплексних випробувань випускників ОНП, що дають змогу встановити відповідність засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Програму розробляють і затверджують відповідно до діючих нормативних актів Інституту. Навчально-методичне забезпечення розробляють для всіх дисциплін, передбачених навчальним планом, затверджують, оновлюють і оприлюднюють.

6. Кадрове забезпечення ОНП. Цей розділ містить відомості про програми й науковців, які беруть участь у реалізації ОНП.

7. Матеріально-технічні та фінансові умови реалізації ОП. У цьому розділі наводять відомості про матеріально-технічні умови й фінансові аспекти

реалізації ОП, включаючи наявність спеціалізованих лабораторій і кабінетів, складного обладнання, можливості та особливості проживання в гуртожитку

III. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ, ВІДКРИТТЯ І ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Розроблення освітньо-наукової програми Нової ОНП розробляють на основі стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти з урахуванням вимог професійних стандартів у відповідній професійній галузі. Розроблення нової ОНП включає такі етапи: - формування робочої групи та призначення гаранта освітньої програми (I етап); - аналіз актуальності ОНП та оцінювання достатності наявних ресурсів (II етап); - визначення профілю ОНП (III етап); - визначення освітнього змісту ОНП та розроблення навчального плану (IV етап); - розроблення системи оцінювання якості ОНП з метою її удосконалення (V етап).

Формування робочої групи та призначення гаранта освітньої програми (I етап). Нову ОНП розробляють за ініціативою керівництва Інституту або ініціативної групи з числа НПП. Розробленню нової ОНП передують порівняльний аналіз її ініціаторів аналогічних спрямувань, що діють у провідних зарубіжних і вітчизняних ЗВО, - їх тривалості, переліку навчальних дисциплін, рівня викладання та ін. Робочу групу формують на період розроблення ОНП, моніторингу, перегляду, проведення процедур зовнішнього оцінювання (ліцензування, акредитація), самооцінювання або інших необхідних процедур. Склад робочої групи ОНП затверджується наказом директора Інституту. Очолює робочу групу її керівник – гарант освітньої програми, НПП, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до ОНП спеціальністю зі стажем науково-педагогічної роботи не менш як 10 років. Робочі групи виконують такі завдання:

- обирають вид ОНП;
- встановлюють актуальність ОНП;
- формують профіль програми;
- визначають форми навчання та організації освітнього процесу;
- визначають освітні компоненти;
- розробляють навчальний план та інші нормативні документи, що організаційно супроводжують процес підготовки здобувачів вищої освіти за ОНП з врахуванням рекомендацій та вимог вченої ради Інституту;
- здійснюють аналіз відповідності ОНП Ліцензійним умовам;
- узагальнюють пропозиції та формують рекомендації з вдосконалення існуючої ОНП;
- беруть участь у моніторингу ОНП (узагальнюють пропозиції та рекомендації, здійснюють самообстеження та самооцінювання) і періодичний перегляд ОНП;
- здійснюють контроль за реалізацією ОНП науково-педагогічними працівниками Інституту.

За запитом робочої групи відповідні служби Інституту зобов'язані надати у визначений гарантом ОНП термін відомості, необхідні для розроблення ОНП.

Аналіз актуальності ОНП та оцінювання достатності наявних ресурсів (II етап). Аналіз актуальності ОНП полягає у встановленні робочою групою суспільної потреби в ОНП, її потенціалі шляхом консультацій із зацікавленими сторонами (роботодавцями, науковою спільнотою, професіоналами тощо), з'ясуванні виконання основних умов її запровадження. Робоча група, виходячи з прогнозованої структури ОНП, з врахуванням Ліцензійних умов, за результатами консультацій з профільними службами Інституту здійснює попереднє загальне оцінювання достатності наявних ресурсів (кадрових, фінансових, організаційних та ін.) для її реалізації та потреби залучення зовнішніх ресурсів.

Визначення профілю ОНП (III етап). Профіль програми складається робочою групою як короткий документ, створений для представлення загальної інформації про ОНП. Визначення профілю полягає у визначенні мети ОНП, загальних та фахових програмних компетентностей, яких має бути досягнуто в результаті навчання, кінцевих (програмних) результатів навчання з урахуванням положень Національної рамки кваліфікацій, вимог стандартів вищої освіти та встановлення необхідного обсягу ОНП у кредитах ЄКТС. Під час формулювання програмних компетентностей та результатів навчання доцільно забезпечити активну участь представників ринку праці. Програмні компетентності (описані за видами: інтегральні, загальні, спеціальні) визначають специфіку програми. Основою для формулювання програмних компетентностей ОНП є перелік компетентностей державного Стандарту вищої освіти за даною спеціальністю. Інтегральні та загальні компетентності визначено Національною рамкою кваліфікацій і описано за кваліфікаційними рівнями (8 - докторський).

Рекомендованим є вибір загальних компетентностей з переліку проекту Tuning. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності мають відповідати визначеному рівню освітньо-наукової програми. Спеціальні компетентності, як правило, поділяють на три види (в предметній області): - знання й розуміння, - когнітивні уміння та навички, - практичні навички.

Програмні результати навчання визначають, що здобувач вищої освіти повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми. Набір програмних результатів навчання є однаковим для всіх здобувачів вищої освіти за освітньою програмою певного рівня. Програмні результати навчання повинні корелювати з визначеним переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Результати навчання мають відповідати таким критеріям:

- корисність – повинні сприйматися як такі, що відповідають рівню вищої освіти та вимогам/очікуванням громадянського суспільства та держави, релевантність відповідним програмним компетентностям;

- конкретність – забезпечувати достатній рівень деталізації, бути чіткими і однозначними, написаними зрозумілою мовою, дозволяючи чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти;

- стандартизованість – визначати стандартні вимоги, яким повинен відповідати здобувач вищої освіти;

- відповідність – відповідати кваліфікаційним вимогам, бути пов'язаними із освітніми рівнями та кваліфікаційними рівнями Національної рамки

кваліфікацій;

- об'єктивність – бути сформульованими нейтрально, уникаючи зайвої амбітності та суб'єктивізму;

- досяжність – бути реалістичними з погляду часу та ресурсів, необхідних для їх досягнення;

- діагностичність – повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення та визначати вимоги до присудження кредитів;

- вимірюваність – має існувати спосіб та шкала для вимірювання ступеня досягнення результату прямими або непрямими методами. Під час розроблення програмних результатів навчання варто врахувати, що результати навчання характеризують те, що здобувач вищої освіти повинен продемонструвати після успішного завершення освітньої програми (демонстрація знань, умінь, здатності виконувати тощо). Повний набір програмних результатів навчання має виражати характерні особливості даної програми. Якщо серед них є результати, характерні також і для інших ОНП, їх доцільно виділити окремо. Формулювання програмних результатів супроводжується виробленням чітких критеріїв оцінювання сформульованого результату. Кореляцію між результатами навчання і програмними компетентностями перевіряють за допомогою матриці відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання ОНП.

Визначення змісту ОНП та розроблення навчального плану (IV етап). Етап включає такі кроки:

- 1) складання переліку освітніх компонентів ОНП (вирішення питання щодо використання модульної системи в освітній програмі; визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля; визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання; перевірка охоплення ключових загальних та предметно - спеціалізованих компетентностей);

- 2) обрання освітніх технологій і розроблення навчального плану;

- 3) розроблення програм навчальних дисциплін. На підставі програмних компетентностей та програмних результатів навчання робоча група визначає загальний бюджет часу - обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів, який необхідно розподілити; здійснює структурування результатів навчання (модулів або навчальних дисциплін, лабораторних робіт та інших відповідних навчальних заходів) та розподіляє кредити ЄКТС, необхідні для досягнення зазначених результатів. Призначаючи кредити ЄКТС освітнім компонентам ОП, доцільно віддавати перевагу стандартизованому підходу, коли обсяг кожного компонента є стандартним або кратним. Визначення кількості кредитів ЄКТС для освітнього компонента здійснюється шляхом оцінювання навантаження, необхідного для досягнення результатів навчання. На основі програмних компетентностей та програмних результатів навчання робоча група формулює результати навчання, яких має бути досягнуто в межах кожного освітнього компонента. Визначаючи підходи до викладання, навчання та оцінювання, робоча група має погодити спосіб найкращого розвитку та оцінювання компетентностей і досягнення бажаних результатів навчання, а

також передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання. Крім того, робоча група має перевірити розвиток ключових загальних і спеціальних компетентностей, а також чи всі ці компетентності охоплюються модулями освітньої програми. Робоча група має проаналізувати узгодженість результатів навчання та програмних компетентностей, зокрема: - програмних результатів навчання з Національною рамкою кваліфікацій; - програмних результатів навчання зі стандартами вищої освіти; - результатів вивчення модуля (навчальної дисципліни) з програмними результатами навчання (Матриця забезпечення програмних результатів навчання (РН) відповідними компонентами освітньо - наукової програми); - модульних (дисциплінарних) результатів навчання з програмними компетентностями (Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-наукової програми); - методів викладання з відповідними результатами навчання для досягнення бажаних результатів навчання; - методів оцінювання відповідно з модульними та програмними результатами навчання. Внесення робочою групою узгоджених результатів навчання до освітньо-наукової програми та до навчальних планів підготовки фахівців є обов'язковим.

Відповідно до профілю освітньо - наукової програми та переліку її освітніх компонентів, робоча група розробляє навчальний план ОНП. При цьому доцільно враховувати, що обсяг аудиторної роботи здобувачів вищої освіти встановлюється в межах від 1/3 до 2/3 обсягу 1 кредиту ЄКТС, решта обсягу призначається для їх самостійної роботи. Рада молодих вчених може подавати пропозиції та зауваження до змісту навчальних планів. Проектуючи кадрове забезпечення ОНП, робоча група має узгодити свої пропозиції стосовно складу НПП для викладання дисциплін, внесених у проект навчального плану, з керівниками структурних підрозділів, в яких працюють такі НПП. Програму навчальної дисципліни розробляють на термін дії навчального плану, за необхідності до неї можуть вносити зміни. З метою забезпечення цілісності освітнього матеріалу, забезпечення професійної спрямованості змісту навчання, запобігання дублюванню, врахування міждисциплінарних зв'язків програму навчальної дисципліни розглядають на методичній комісії Інституту.

Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення (V етап) Відповідальність за якість освітньої програми несуть робоча група та НПП, які її реалізують. З метою контролю за якістю освітньої програми та її вдосконалення проводять різні процедури оцінювання та визнання якості ОНП: зовнішні, внутрішні й непрямі.

Основними процедурами зовнішнього оцінювання та визнання якості ОНП є:

- акредитація освітніх програм;
- сертифікація освітніх програм – процедура встановлення відповідності якісних характеристик освітньо-наукової програми певним стандартам якості організації, що сертифікує ОНП;
- міжнародна експертиза освітніх програм – процедура оцінювання якості ОНП визнаними і авторитетними міжнародними експертами в тій науково - освітній галузі, в якій реалізується така ОНП. Для

оцінювання підготовки фахівців і затребуваних компетентностей (результатів навчання) за кожною ОНП проводять опитування (анкетування, інтерв'ювання) роботодавців і випускників.

Основними процедурами внутрішнього оцінювання якості ОНП є самообстеження освітньої програми, яке може проводитися як в рамках процедур зовнішнього оцінювання якості (акредитації будь-якого виду, міжнародної експертизи), так і з ініціативи гаранта ОНП з метою планових процедур контролю якості. Залежно від мети проведення самообстеження визначають процедури і терміни його проведення. Для проведення самообстеження ОНП і підготовки звіту призначається комісія з числа НПП, що реалізують ОНП. Самообстеження робоча група може проводити за рішенням гаранта освітньо-наукової програми. Результати проведеного самообстеження оформлюють у формі звіту про результати самообстеження. Звіт про результати самообстеження ОНП готують члени комісії з самообстеження і узгоджують з усіма залученими до цієї процедури учасниками. Звіт має містити висновки про якість ОНП і пропозиції щодо її вдосконалення, включаючи, за необхідності, пропозиції щодо внесення змін до ОНП, модернізації ОНП та/або прийняттю інших управлінських рішень. Звіт про результати самообстеження затверджують на засіданні методичної комісії Інституту. Внесення в ОНП змін, що належать до компетенції вченої ради Інституту, затверджують на засіданні вченої ради Інституту на підставі рекомендацій, наданих гарантом освітньої програми.

Внутрішній аудит освітньої програми - процедури перевірки якості різних елементів документального забезпечення освітніх програм з боку Інституту. Предметами внутрішнього аудиту можуть бути готовність освітньої програми до процедур зовнішнього оцінювання; якість різних документів у рамках ОНП (напр., програм навчальних дисциплін, робочих навчальних планів та індивідуальних навчальних планів, програм практик); наявність і повнота необхідної документації в рамках ОНП та ін.

Адміністративні перевірки – процедури перевірки якості здійснення основних робочих процесів у рамках реалізації ОНП з метою встановлення їх відповідності існуючим вимогам і нормам. Наприклад, предметом адміністративної перевірки можуть бути діяльність робочої групи ОНП, реалізація окремих елементів (навчальних дисциплін, практик, проектної діяльності) у рамках ОНП, взаємодія окремих викладачів програми зі здобувачами вищої освіти, діяльність гаранта ОНП та ін. Перевірки можуть проводитися в межах компетенції гарантом ОНП.

Непрямыми формами оцінювання та визнання якості ОНП є різні процедури і форми оцінювання якості підготовки здобувачів вищої освіти за ОНП. До них належать професійна сертифікація випускників ОНП, незалежні випробування / складання зовнішніх іспитів за різними елементами ОНП здобувачами вищої освіти, участь у професійних і наукових конкурсах, конференціях, отримання наукових і професійних премій здобувачами вищої освіти та випускниками ОНП, дослідження процедури і форми оцінювання якості підготовки випускників і здобувачів вищої освіти за ОНП.

Затвердження освітньої програми. Нова освітньо-наукова програма має

бути затверджена за порядком, який включає її послідовний розгляд:

- Робочою групою. Робоча група повинна здійснити перевірку збалансованості та реалістичності програми, зокрема перевірити, чи розроблена програма збалансована, чи кредити присвоєно раціонально, чи аспіранти здатні завершити окремі дисципліни та всю освітньо-наукову програму за визначений час. Крім того, робоча група повинна перевірити повноту документального забезпечення ОНП та відповідність освітньо-наукової програми Ліцензійним умовам та у разі погодження передають для ухвалення – Вченої раді Інституту.

Порядок відкриття і закриття освітньої програми

Відкриття ОНП та набір аспірантів. Набір аспірантів на освітньо- наукову програму здійснює приймальна комісія Інституту відповідно до Правил прийому. Освітньо-наукова програма може бути включена до Правил прийому і на неї може бути оголошений набір тільки за умови її затвердження і наявності спеціальності, в рамках якої відкривається ця ОНП, в ліцензії Інституту на здійснення освітньої діяльності. Якщо на освітньо - наукову програму не здійснено набір аспірантів у зв'язку з її недостатньою затребуваністю, робоча група може в подальшому відмовитися від її реалізації, провести модернізацію ОНП з метою підвищення її конкурентоспроможності та привабливості на ринку освітніх послуг, подати план і матеріали модернізації Вченій раді Інституту і, в разі схвалення, провести набір на ОНП через приймальну комісію Інституту.

Закриття ОНП. Освітньо-наукова програма може бути закрыта з ініціативи: - сектором з підготовки наукових кадрів; - Інститут (приймальна комісія) в разі відсутності набору аспірантів на ОНП упродовж двох років; - у разі переформатування ОНП. У такому випадку освітньо-наукова програма проходить затвердження як нова, а та, що існувала до цього, припиняє набір аспірантів; - Інститут, якщо в результаті будь-якої з процедур зовнішнього або внутрішнього оцінювання якості ОНП отримано висновки про низьку якість реалізованої ОНП. Рішення про закриття освітньо-наукової програми приймає Вчена рада Інституту.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Відомості про освітньо-наукову програму розміщуються на сайті Інституту. Відповідальними за формування і зберігання паперових версій портфоліо ОНП є її гарант та завідувач сектору з підготовки наукових кадрів. Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про освітньо-наукову програму на сайті Інституту є співробітники, призначені директором. Інформація про ОНП вноситься робочою групою до ЄДБО в електронному вигляді.